

12. Mukharramkhon, N., & Parizoda M. (2024). TOURISM AS A TOOL FOR ENGLISH LANGUAGE ACQUISITION. *QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 13, 120–122. <https://doi.org/10.54613/ku.v13i.1038>
13. Murodova Yoqutxon, & Mirboboyeva Parizoda. (2023). BARQAROR TURIZM VA EKOTURIZM TASNIFI TAHLILI. *QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 1(1), 287–289. <https://doi.org/10.54613/ku.v1i1.438>
14. Mair, J., & Thompson, K. (2009). *The Role of Incentive Travel in Corporate Social Responsibility*. *Journal of Sustainable Tourism*, 17(4), 435–450. <https://doi.org/10.1080/09669580902703681>
15. Omonjon Umarov, & Parizoda Mirboboyeva Umidjon qizi. (2023). Madaniy meros turizmi: Asosiy tendensiyalar, rivojlanish va muammolar (O'zbekiston va Turkiya misolida). *Qo'qon universiteti xabarnomasi*, 8(8), 78–80. <https://doi.org/10.54613/ku.v8i8.809>
16. Ozodakhon, K. (2024). THE BENEFITS AND DRAWBACKS OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE (ChatGPT) IN EDUCATION. *University Research Base*, 805–808. Retrieved from <https://scholar.kokanduni.uz/index.php/rb/article/view/731>
17. Richards, G. (2018). *Experiential Tourism: Trends and Perspectives*. *Journal of Tourism Studies*, 24(2), 113–130. <https://doi.org/10.1016/j.jtourstud.2018.04.006>
18. Simeonova, E., & Rizos, V. (2016). *Cultural Tourism: A Bridge Between Business and Society*. *International Journal of Tourism Research*, 19(5), 519–530. <https://doi.org/10.1002/jtr.2083>
19. Tassiopoulos, D. (2010). *The Strategic Role of MICE Tourism in Economic Development*. *Journal of Tourism Economics*, 5(1), 74–87. <https://doi.org/10.1016/j.jtce.2010.03.003>
20. Asia Pacific Incentives and Meetings Expo. (2019). *Incentive Travel Trends in the Asia-Pacific Region*. Retrieved from <https://www.aimexpo.com>

O'ZBEKISTONDA SHAHRISOZLIK VA TURIZM INFRATUZILMASINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH: TENDENSIYALAR VA ISTIQBOLLAR

Isroilova Ma'rifatxon

Qo'qon universiteti turizm yo'nalishi talabasi

mariwisroilova@gmail.com

Mo'minova Kanizaxon

Qo'qon universiteti

Xalqaro turizm va iqtisodiyot kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu tezis O'zbekistonda shaharsozlik va turizm infratuzilmasini barqaror rivojlantirish yo'nalishidagi asosiy tendensiyalarni va istiqbollarni tahlil qiladi. Mamlakatda turizmning o'sishi va shahar infratuzilmasining yangilanishi davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biridir. Tezisdagi Toshkent, Samarqand, Buxoro kabi yirik shaharlar misolida, turizm infratuzilmasining holati va rivojlanish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, ekologik barqarorlik, aqlli shaharlar va yashil texnologiyalarning integratsiyasi haqida so'z yuritiladi. Shaharsozlikda davlat-xususiy sheriklik modeli va turizm infratuzilmasining rivojlanishi bo'yicha amalga oshirilgan chora-tadbirlar hamda ulardan olingan tajribalar tahlil qilinadi. Tezisdagi transport tizimi, mehmonxona va xizmat ko'rsatish infratuzilmasini yaxshilash, shaharlararo aloqalarni mustahkamlash kabi masalalar yoritiladi. Yuqorida keltirilgan tavsiyalar O'zbekistonning turizm sohasidagi raqobatbardoshligini oshirishga, shaharsozlikda barqaror rivojlanish va madaniy merosni saqlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Shaharsozlik, ekologik xavfsizlik, aqlli shaharlar, madaniy meros, turizm infratuzilmasi.

Kirish: O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining so'nggi yillarda rivojlanayotgan sektorlaridan biri bu turizm sohasidir. Mamlakatning boy tarixiy, madaniy va tabiiy resurslari, o'ziga xos arxitektura yodgorliklari va geografik joylashuvi turizmni rivojlantirish uchun juda

katta imkoniyatlarni taqdim etadi. So'nggi o'n yillikda O'zbekistonda turizmni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilgan chora-tadbirlar mamlakatni global turizm xaritasiga kiritdi. Samarqand, Buxoro, Xiva, Toshkent kabi tarixiy va madaniy merosga ega shaharlar nafaqat mahalliy, balki xalqaro turistlarni jalb etishda katta rol o'ynamoqda.

Shaharsozlik va turizm infratuzilmasini rivojlantirishga qaratilgan ishlar ayniqsa, yirik shaharlar va turistik markazlarda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shaharsozlik sohasining hozirgi holati va uning turizm bilan integratsiyasi, ayniqsa, turizmning barqaror rivojlanishi uchun yangi imkoniyatlarni yaratadi. Biroq, bu soha o'zining ko'plab muammolari bilan ham duch kelmoqda. Transport tizimining nosozligi, mehmonxona va xizmat ko'rsatish infratuzilmasining rivojlanishi, shaharlararo aloqalar va ekologik masalalar mamlakatda turizmni rivojlantirishning asosiy to'sqinliklariga aylangan. Shaharsozlik va turizm infratuzilmasi o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni hisobga olib, O'zbekistonning shaharlarida mavjud infratuzilmani modernizatsiya qilish zarurati kundan-kunga oshib bormoqda. Turizmni rivojlantirish uchun to'g'ri infratuzilma yaratish, ya'ni zamonaviy transport tizimlari, qulay mehmonxona va xizmat ko'rsatish ob'ektlari, yaxshi rivojlangan kommunikatsiya tizimlari va ekologik toza infratuzilma tashkil etish kerak. Bularning barchasi O'zbekistonni nafaqat turizm markazi, balki barqaror rivojlanayotgan, iqtisodiy va ijtimoiy ahvolni yaxshilashga xizmat qiladigan mamlakatga aylantiradi.

O'zbekistonda turizmni rivojlantirish va shaharsozlik infratuzilmasini yangilashni ta'minlashda, shuningdek, ekologik barqarorlikni saqlash muhim ahamiyatga ega. Ekologik turizmning rivojlanishi, yashil texnologiyalar va aqlli shaharlar konseptining integratsiyasi shaharlar infratuzilmasining samarali va barqaror rivojlanishiga yordam beradi. Barqaror rivojlanish — bu nafaqat iqtisodiy o'sish, balki atrof-muhitni asrash, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash va madaniy merosni saqlashni anglatadi. Shuningdek, transport tizimini yaxshilash, shaharlararo aloqalarni osonlashtirish va yangi turistik yo'nalishlar yaratish O'zbekistonning turizm salohiyatini oshiradi.

Bundan tashqari, davlat-xususiy sheriklik (PPP) modeli va shaharsozlikda o'zgarishlar kiritishning samarali strategiyalari mamlakatda turizmni rivojlantirish uchun muhim vositadir. Ushbu model orqali ko'plab yirik loyihalar amalga oshirilishi mumkin, bu esa infratuzilma va xizmatlar sifatini oshirishga xizmat qiladi. Xususan, transport tizimi, turistik mehmonxona va restoranlar, ko'ngilochar va madaniy ob'ektlar o'rtasidagi uzviy aloqalar, shuningdek, yangi zamonaviy turistik markazlar yaratish bo'yicha alohida e'tibor qaratish kerak.

Shaharsozlik va turizm infratuzilmasini rivojlantirishda, ekologik va ijtimoiy jihatlarni inobatga olish hamda barqarorlikka yo'naltirilgan yondashuvlar orqali mamlakatda turizm sohasini rivojlantirishning yangi imkoniyatlari ochiladi. Hozirgi kunda O'zbekiston hukumatining turizmni rivojlantirishga qaratilgan siyosati va maqsadli dasturlari, shuningdek, shaharsozlikning barqaror rivojlanishi bo'yicha o'rnatilgan maqsadlar, bu sohadagi islohotlarni yanada samarali amalga oshirish imkonini beradi.

Ushbu tezisda O'zbekistonda shaharsozlik va turizm infratuzilmasini barqaror rivojlantirish uchun zarur bo'lgan asosiy tendensiyalar, istiqbollar, mavjud muammolar va istiqbolli yo'nalishlar tahlil qilinadi. Shuningdek, turizm infratuzilmasining rivojlanishini va shaharlarni barqaror tarzda modernizatsiya qilishni ta'minlash bo'yicha amaliy tavsiyalar beriladi. Tezisda taqdim etilgan tavsiyalar, shuningdek, ekologik turizm va yashil texnologiyalarning integratsiyasi, transport tizimining modernizatsiyasi, shaharlararo aloqalarning yaxshilanishi va madaniy merosni saqlash kabi masalalar orqali mamlakatda turizm sohasining rivojlanishini yangi bosqichga olib chiqish imkoniyatlarini ko'rsatadi.

Asosiy qism: O'zbekiston turizm infratuzilmasi sohasida ko'plab o'zgarishlarga va yangilanishlarga yuz tutmoqda. 2016 yildan boshlab, mamlakatda "Turizmni rivojlantirish" bo'yicha bir qator davlat dasturlari amalga oshirilmoqda. Ushbu dasturlar orqali mamlakatda yirik shaharlar va turistik markazlar rivojlanmoqda. Xususan, Toshkent, Samarqand, Buxoro, Xiva, Termiz kabi shaharlarda turizm infratuzilmasining rivojlanishi sezilarli darajada o'sdi. Transport, mehmonxona va turizm xizmatlarining ko'lamini kengaytirish, yangi turistik yo'nalishlar yaratish,

madaniy va tarixiy ob'ektlarni tiklash va rivojlantirish orqali mamlakatning turizm salohiyatini oshirishga katta e'tibor qaratilmoqda. Shaharsozlikda amalga oshirilgan islohotlar va infratuzilma yangilanishlari, ayniqsa, tashqi va ichki turizmni rivojlantirishda muhim rol o'ynamoqda. Biroq, bu sohada hali ko'plab muammolar mavjud. Masalan, transport tizimining notekisligi, ayrim joylardagi mehmonxona va turizm xizmatlarining sifatsizligi, ekologik masalalar va shahar infratuzilmasining uzluksiz rivojlanishini ta'minlashdagi qiyinchiliklar mavjud. Shuningdek, ekologik turizmning rivojlanishi, yashil texnologiyalarni integratsiya qilish, shaharsozlikda barqaror rivojlanish prinsiplarini qo'llash zaruriyati ham mavjud.

Shaharsozlik va turizm infratuzilmasi o'rtasidagi uzviy bog'liqlik, ayniqsa, shaharlar o'rtasidagi aloqalarni yaxshilash, transport tizimini modernizatsiya qilish va xizmat ko'rsatish infratuzilmasini takomillashtirishda o'z aksini topadi. O'zbekistonning shaharlarida turizm infratuzilmasini rivojlantirishning muhim jihatlaridan biri shaharlararo transport tizimini samarali tashkil etishdir. Masalan, Toshkent va Samarqand o'rtasida zamonaviy yuqori tezlikda harakatlanadigan poezdlar va avtomobil yo'llarining qurilishi, Xiva va Buxoroda yangi avtobus va poezd yo'nalishlarini tashkil etish, sayyohlarni shaharlarga tezda yetkazib borishni ta'minlashga yordam beradi. Shaharsozlik va turizm infratuzilmasining muvofiqligi, shaharning tashqi ko'rinishini yaxshilash, ekologik toza va chiroyli atrof-muhitni yaratish, aholining turistik ehtiyojlarini qondirishda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy shaharlar, ayniqsa turistik markazlarda, yangi avlod mehmonxona komplekslari, turistik xizmatlar va ko'ngilochar ob'ektlar tashkil etilishi kerak. Bunda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik (PPP) modeli juda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, shaharlarni rivojlantirishda, ekologik barqarorlikni ta'minlash, yashil hududlarni yaratish, ekologik turizm va barqaror energiya manbalarini qo'llash talab etiladi.

Aqlli shaharlar (smart cities) konsepti so'nggi yillarda turizm infratuzilmasini rivojlantirishda o'zining katta ahamiyatini ko'rsatmoqda. Aqlli shaharlar texnologiyalari yordamida shaharlarida yashash va sayohat qilish yanada qulay va samarali bo'ladi. Yuqori tezlikdagi internet tarmoqlari, avtomatlashtirilgan transport tizimlari, elektron to'lov tizimlari va boshqa yuqori texnologiyalar orqali turistlarga sifatli va zamonaviy xizmatlar taqdim etish mumkin. Shuningdek, aqlli shaharlar energiyani tejash va ekologik jihatdan toza infratuzilmani yaratishga katta imkoniyatlar yaratadi. Yashil texnologiyalar, masalan, quyosh energiyasidan foydalanish, atrof-muhitni himoya qilish, energiya samaradorligini oshirish, qayta tiklanadigan energiya manbalarini integratsiya qilish kabi amaliyotlar shaharsozlik va turizm infratuzilmasining barqaror rivojlanishiga hissa qo'shadi. Yashil arxitektura va energiya tejaydigan binolarni qurish, shaharlar va turistik hududlarda atrof-muhitni muhofaza qilish va ekologik toza transport vositalarini joriy etish muhim ahamiyatga ega.

O'zbekistondagi turizm infratuzilmasining samarali ishlashida transport tizimi alohida o'rin tutadi. Mamlakatda tashqi va ichki transport infratuzilmasining rivojlanishi turistlarning qulay va tez harakatlanishini ta'minlaydi. Xususan, Toshkentdan Samarqand va Buxoroga qatnovni osonlashtirish uchun yangi yo'nalishlarni ochish, temir yo'l tizimini modernizatsiya qilish va yuqori tezlikdagi poyezdlar joriy etish zarur. Turistlarga qulay transport sharoitlarini yaratish orqali, ular bir joydan boshqasiga tez va oson yetib borishi mumkin. Shu bilan birga, ekologik jihatdan toza transport turlarini rivojlantirish ham dolzarb ahamiyatga ega. Hozirgi kunda mamlakatda ekologik transport, xususan, elektr transport vositalarini rivojlantirish, elektrli avtobuslar va velosiped yo'laklarini tashkil etish ustida ishlanmoqda.

Turizm infratuzilmasining eng muhim jihatlaridan biri mehmonxona va turistik xizmat ko'rsatish sohasidir. O'zbekistonning tarixiy shaharlari va turistik markazlarida mehmonxona tarmoqlari soni va sifati o'sib bormoqda. Samarqand, Toshkent, Buxoro, Xiva kabi shaharlarda yangi turistik mehmonxona komplekslari ochilmoqda, ularda zamonaviy sharoitlar, qulay xizmatlar va sifatli xizmatlar taqdim etilmoqda. Biroq, bu sohada hali ham ba'zi muammolar mavjud, jumladan, mehmonxonalarda ekologik va energiya samaradorligi jihatidan etishmovchiliklar mavjud. Mehmonxona va xizmat ko'rsatish infratuzilmasining rivojlanishi

orqali turistlarga qulayliklar yaratish, yuqori sifatli xizmatlarni taklif etish va mahalliy iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatish mumkin. Shu bilan birga, mehmonxona infratuzilmasini rivojlantirishda ekologik jihatlarni inobatga olish, yashil texnologiyalarni qo'llash va energiya samaradorligini oshirish kerak. Yashil mehmonxonalar va ekologik turizm turlarining ommalashuvi turistlarning ehtiyojlariga mos keladi va shaharsozlikni barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi. O'zbekistonning madaniy merosi va tarixiy ob'ektlari turizmning asosiy resurslaridan biridir. Samarqand, Buxoro, Xiva va boshqa shaharlardagi tarixiy yodgorliklar, masjidlar, maqbaralar va me'moriy yodgorliklar turistlarni jalb qilishda katta rol o'ynaydi. Shaharsozlik va turizm infratuzilmasini rivojlantirishda, madaniy merosni saqlash va uni modernizatsiya qilish o'ta muhimdir. O'zbekiston hukumatining madaniy merosni saqlash va tiklash bo'yicha amalga oshirilgan ishlari, shu jumladan, UNESCO ro'yxatiga kiritilgan tarixiy ob'ektlarni yangilash, bu sohada yangi imkoniyatlar yaratadi.

Barqaror turizmni rivojlantirish O'zbekistondagi shaharsozlik va turizm infratuzilmasini barqaror ravishda rivojlantirishning asosiy prinsiplaridan biridir. Ekologik turizmni rivojlantirish, tabiatni asrash va atrof-muhitni himoya qilish, yashil texnologiyalarni joriy etish turizmni barqaror ravishda rivojlantirishga imkon yaratadi. Barqaror turizm orqali, ekologik xavfsizlikni ta'minlash va tabiiy resurslarni tejash orqali turistlar uchun xavfsiz va sifatli sayohatni ta'minlash mumkin.

Xulosa: O'zbekistonda shaharsozlik va turizm infratuzilmasini barqaror rivojlantirish mamlakatning iqtisodiy, madaniy va ekologik barqarorligini ta'minlashda katta ahamiyatga ega. So'nggi yillarda amalga oshirilgan davlat dasturlari va islohotlar orqali mamlakatda yirik shaharlar va turistik markazlarda infratuzilma yangilanmoqda. Shaharlar o'rtasidagi transport tizimining modernizatsiyasi, yangi mehmonxona va turizm xizmatlarining tashkil etilishi, madaniy merosni tiklash va ekologik masalalarga alohida e'tibor berish bu boradagi asosiy choralardir.

Shaharsozlik va turizm infratuzilmasining muvofiqligi ekologik barqarorlikni ta'minlashda, yashil texnologiyalarni joriy etishda va aqlli shaharlar konseptini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Transport tizimini takomillashtirish, ekologik transport vositalarini joriy etish va energiya samaradorligini oshirish turizmni barqaror ravishda rivojlantirishga imkon yaratadi. Mehmonxona va xizmat ko'rsatish infratuzilmasini yaxshilash, yashil mehmonxonalar va ekologik turizmni rivojlantirish turistlarga sifatli xizmatlar taqdim etish imkonini beradi.

Madaniy merosni saqlash va tiklash, tarixiy ob'ektlarni rivojlantirish orqali turizm salohiyatini oshirish mumkin. O'zbekiston shaharlarida barqaror rivojlanish prinsiplari, ekologik xavfsizlikni ta'minlash va atrof-muhitni asrash orqali mamlakatni global turizm xaritasida mustahkamlash va turizm sanoatini rivojlantirishga erishish mumkin. Bu boradagi islohotlar mamlakatning iqtisodiy o'sishini ta'minlab, ekologik barqarorlikni yaratishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Umarov, O. (2023). O 'ZBEK TURIZMNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O 'RNI. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 234-236.
2. Omonjon, U. (2023). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TURIZIMNI RIVOJLANTIRISHDA FESTIVALLARNING O 'RNI. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 306-309.
3. Yakubovich, R. K. (2025, January). THE ESSENCE OF CUSTOMER RELATIONSHIP MANAGEMENT SYSTEMS, DEVELOPMENT THEORIES. In *International Conference on Economics, Finance, Banking and Management* (pp. 102-111).
4. Yakubovich, R. K. (2025, January). FACTORS INFLUENCING CUSTOMER RELATIONSHIP MANAGEMENT STRATEGIES IN SMALL BUSINESS OPERATIONS AND THEIR SPECIFIC CHARACTERISTICS. In *International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences* (pp. 44-51).
5. Mirzakhmedovich, B. K., Erkinovich, Z. G., Jurabayevich, S. N., Djumaevich, B. A., Yakubovich, R. K., & Khamidullayevna, S. U. (2024). ISSUES OF LOGISTICS DEVELOPMENT IN TOURISM. *International Journal Of Management And Economics Fundamental*, 4(11), 65-75.